

УДК 2.27:272

ФІЛОСОФСЬКІ ДЖЕРЕЛА ПОЛОЖЕНЬ ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ

Максим Колісник

*Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
18031, м. Черкаси, б-р Шевченка, 81;
cic@cdu.edu.ua*

Розглянуто ідеї П'єра Тейяра де Шардена, Анрі де Любака, Іва Конгара, Ганса Кюнга та Карла Ранера у контексті їхнього впливу на зміст документів Другого Ватиканського Собору. Зосереджено увагу на причинах, що спонукали до пошуків нових шляхів розвитку католицької церкви за межами церковної спільноти. Розгляд ідей зазначених філософів здійснено так, щоб зрозуміти, які саме з них заклали підвалини “революції” у теологічних поглядах католицизму. На основі аналізу думок мислителів, проведено їхнє порівняння зі змістом деяких документів, прийнятих на Другому Ватиканському Соборі. Доведено, що ідеї, котрі виникли у філософських та наукових колах у першій половині ХХ століття, стали передумовою для оновлення парадигми діяльності католицької церкви.

Ключові слова: Другий Ватиканський Собор, католицька церква, парадигма, філософія, теологія.

Другий Ватиканський Собор називають однією з найважливіших подій у новітній історії католицької церкви. Ним було засвідчено її прагнення до оновлення. При цьому воно було оформлено не лише деклараціями певних позицій, а практичними рекомендаціями для їхнього втілення. У ХХІ столітті, так само як у ХХ столітті, людство переживає багато значних змін, інколи навіть драматичніших, ніж у попередні часи. Ці процеси не оминають також і Церкву як інтегровану у суспільство структуру. На нашу думку, це може призвести до необхідності повторного масштабного оновлення парадигми церковної діяльності. Щоб зрозуміти, як це відбуватиметься, слід звертати увагу на досвід попередніх років, зокрема Другий Ватиканський Собор, але не безпосередньо на його документи, а на ті позиції, що обумовлювали їхній зміст. Це допоможе зрозуміти механізм перетворень, що можуть відбутися у християнстві та зокрема католицькій церкві найближчим часом.

З огляду на вищевикладене, метою нашої роботи є аналіз думок, що сформувалися у певній незалежності від офіційної позиції католицької церкви та зумовили подальше оновлення принципів її діяльності.

Серед українських дослідників немає великого наукового інтересу до Другого Ватиканського Собору. З наукового доробку вітчизняних учених можна виділити такі праці: “Богословські новаторства Другого Ватиканського Собору”; “Вплив

літургійної реформи II Ватиканського Собору на культово-обрядові практики Української греко-католицької церкви”; “Українська Церква на II Ватиканському Соборі”. Як можемо бачити з тематики праць, вони в основному стосуються зв’язку ідей Собору з українськими реаліями та практиками церковної роботи, але не мають на меті з’ясування причин появи його ідей. Серед західноєвропейських науковців виникав помітно більший інтерес до II Ватиканського Собору. Тут можна виділити праці Девіда Боша “Перетворення місіонерства. Зсуви парадигми у богослов’ї місіонерської діяльності”, Ганса Кюнга “Жива Церква: Рефлексія Другого Ватиканського Собору”, Роджера Шрьодера “Католицьке місіонерське вчення після II Ватиканського Собору”, Стівена Беванса “Місія на II Ватиканському Соборі”. Усі названі праці є цінними для комплексного вивчення ідей Собору, проте у них з’ясування передумов, що зумовили кардинальну зміну самоусвідомлення Церкви, також було не на першому місці.

Розглядаючи цю тему, важливо пам’ятати про історичні особливості, що впливали на діяльність католицьких теологів у XX столітті. Вони полягали у тому, що Церква була досить автократичною структурою і дуже неохоче сприймала будь-які новаторські ідеї. Саме тому єдиним виходом для богословів було входження до світської науки та філософії з метою пропагування власних ідей, що стосувалися розуміння Церкви та ідеї Бога у сучасному світі та знаходження додаткових аргументів для їхньої підтримки.

Іншою причиною того, що саме філософські кафедри були осередками новаторства у католицизмі, був стрімкий розвиток науки й техніки. Як ми уже зазначили, Церква не могла зреагувати на це явище так швидко, як світська наука. Виник певний дисбаланс між суспільною та релігійною свідомістю. Подолати його можна було, лише об’єднавши потенціал філософії теології та науки.

Отже, Собор не був самостійним кроком католицької церкви, що став наслідком лише її рефлексії. Серед тих, хто підготував ґрунт для “Аджорнаменто”, варто виокремити П’єра Тейяра де Шардена, Анрі де Любака, Іва Конгара. Залученими безпосередньо до процесу розробки документів були Ганс Кюнг та Карл Ранер. Вивчення ідей цих мислителів, на нашу думку, сприятиме кращому розумінню ролі філософських теорій у перетворенні парадигми католицької церкви.

Авторитет науки у XX столітті невпинно зростав і, зрештою, набув таких темпів, що вимагав певної реакції філософів та теологів. Теорія еволюції Дарвіна та Ламарка стала набувати усе більшої ваги у суспільній свідомості, і богослови не могли сформулювати власний переконливий погляд на неї, перебуваючи лише у релігійному полі. Вони повинні були звертатися до науки. Одним з тих, хто, на наше переконання, досяг у цьому найбільшого успіху, був П’єр Тейяр де Шарден. Він шукав примирення наукового та релігійного світоглядів. Таке завдання було досить сміливим і, зрештою, призвело до незадоволення у церковних колах (мислитель був членом ордену єзуїтів). Значний вплив на нього справили саме згадані нами

еволюціоністи, а також Анрі Бергсон (“Філософія життя”) та особливо Романо Гвардіні, німецький філософ та богослов, котрий був одним з тих, хто визначав обличчя католицької теології у XX столітті.

Тейяра де Шардена хвилювало одвічне християнське питання, якому життю повинен надавати перевагу християнин: діяльному чи споглядальному? “Як той, хто вірить у Небо і Хрест, може продовжувати щиро вірити у цінність земних справ” [8, с. 20]. На нашу думку, ця дилема має глибоку основу, яка криється у площині біблійного протиставлення духовного та тілесного. Через це у християнській свідомості виникали уявлення про матеріально продуктивну діяльність як про щось несуттєве та не варте уваги. Така позиція особливо домінувала у перші століття існування християнської релігії. Пізніше прийшло усвідомлення необхідності діяльного ставлення до світу, але початкова традиція нікуди не зникла і продовжувала обумовлювати практичні кроки як самої церкви, так і певних монаших орденів. На думку філософа, шлях до примирення між матеріальним та духовним, діяльним і споглядальним криється у самій людині: “Жодна людина не поворухнула б і мізинцем, якби нею не рухало більш чи менш ясне переконання, що хоча б незначною мірою вона трудиться над побудовою чогось остаточного” [8, с. 25]. Саме Бог може надати відчуття вищої мети. Ідеальним, на думку мислителя, може бути стан, коли люди не братимуться за жодну діяльність, поки не переконаються, що їх діяльність “сприймається і використовується Божественним Центром Всесвіту” [8, с. 26]. Така постановка питання пов’язана з тим, що у ті часи практика сприймалася як щось саме собою цінне, а наука подекуди ставила себе понад будь-якими законами, релігійними чи моральними. Гармонізація діяльного та споглядального полягала у тому, що перше обумовлювало останнє, подібно до діянь Святого Духу, змальованих у Писанні. Фактично філософія Тейяра де Шардена полягала у тому, щоб на новому рівні подати вчення Отців Церкви та подолати його викривлене розуміння у середовищі католицьких теологів. Це дозволило відкрити шлях до об’єднання християнських цінностей з величезним діяльним потенціалом людей XX століття. Зрештою, надавши рішення для примирення матерії та духу, Тейяр де Шарден зробив висновок: “В ім’я своєї віри ми можемо та повинні трудитися над земними цілями” [8, с. 39].

Звичайно, його погляди не могли отримати і не отримали одностайного схвалення у католицьких богословських колах, зокрема в ордені єзуїтів, до якого він належав. На думку керівників ордену, він перейшов межі науки і став удаватися до сумнівних теоретичних побудов. Така реакція, однак, не змусила його розірвати зв’язок із церквою, адже це означало б крах ідеї, у яку він вірив, а саме – можливість об’єднання та примирення науки з релігією.

Додатковим роз’ясненням у взаємостосунках науки та релігії стала теорія філософа про “точку Омега”. Вона, на його переконання, була тією кульмінацією,

у якій завершувався розвиток науки, техніки та соціальних систем. Фактично вона була прообразом Царства Божого на землі. У точці Омега “Бог, справжній християнський Бог заповнить на ваших очах Всесвіт, не змішуючись з ним і нічого у ньому не розладнуючи” [8, с. 16]. Проте ця ідея не могла отримати схвалення у дуже консервативному теологічному середовищі католиків.

На наше переконання, саме Тейяр де Шарден був тим мислителем, сміливість поглядів якого надихнула інших представників католицької теології заявити про необхідність змін у Церкві. Серед них найбільш помітними були представники Франції (Анрі де Любак, Ів Конгар) та Німеччини (Ганс Кюнг, Карл Ранер).

Як один із засновників руху “Нової теології”, Анрі де Любак закликав до оновлення розуміння християнства. Його праці відіграли визначну роль у формуванні положень II Ватиканського Собору. Подібно до Тейяра де Шардена, він мав намір подолати суперечність, проте не між наукою та релігією, а ту, що виникла після Тридентського собору (1545–1563). Вона полягала у тому, що існує виключно природна мета людського існування і “чиста природа”, котра не потребує відносин з Богом, щоб стати досконалою. Така думка прийшла на зміну уявленням середньовічної схоластики, одним зі стовпів якої був Тома Аквінський. Аквінат наголошував, що людина від природи прагне до Бога, але може реалізувати свій намір лише завдяки надприродному дару – благодаті. У такий спосіб вдавалося зберегти “єдність” природного та надприродного в уявленні про людину.

На переконання де Любака, теорія “двох рівнів” зумовила сприйняття надприродного як чого-небудь додаткового до “чистої природи”. Це призвело до того, що католицькі мислителі стали розуміти надприродне позитивно, а світські мислителі – негативно, що, у свою чергу, вплинуло на ставлення церкви до людини. Вона стала розмежовувати дії людей на суто людські та християнські. Відтак релігія перетворилася лише на кодекс моральних настанов, необов’язкових до виконання.

Щоб вирішити цю проблему, Анрі де Любак запропонував нове об’єднання, де духовний вимір не призводить до дуалізму та не принижує тілесність чи раціональність. Він захищав думку про динамічний зв’язок між людською природою та божественним життям, до якого людина покликана відповідно до Божого задуму. Фактично французький теолог наполягав на тому, щоб повернутися до ідей Томи Аквінського, враховуючи сучасну ситуацію людини у світі.

До певної міри було очікувано, що його ідеї спочатку були сприйняті Церквою вороже і навіть засуджені папою Пієм XII, адже у першій половині XX століття католицька церква діяла у традиціях саме Тридентського собору. Де Любака позбавили можливості викладати богослов’я, його книги вилучили зі шкіл та заборонили публікуватися, хоча такі заходи були тимчасовими і незадовго до скликання Другого Ватиканського Собору були скасовані папою Іоаном XXIII.

Праці Анрі де Любака та готовність жертвувати власним становищем заради оновлення Церкви напевне надихнули інших представників “Нової

теології” відстоювати свої ідеї. Французький дослідник Жорж Шантрєн зазначав: “Спираючись на євхаристичну еклезіологію отця де Любака, II Ватиканський Собор зберіг центральну ідею християнської філософії – ідею божественного покликання людини” [9, с. 230].

Ів Конгар переймався об’єднанням усіх християн, питаннями єкуменізму, діалогу з іншими конфесіями та релігіями, а також внутрішнім єднанням самої Церкви: “Єдність святої і неподільної Трійці, досконала єдність у множинності є образом і принципом єдності Церкви” [7, с. 95]. Важко не помітити схожості загального тону цієї думки з поглядами П’єра Тейяра де Шардена. У стосунках з іншими релігіями він наголошував на ключовій ролі діалогу як запоруки об’єднання розрізнених Церков.

На особливу увагу заслуговують ідеї Конгара щодо ролі мирян у місії Церкви [7]. Він наполягав на тому, що усі віряни рівні за своєю християнською гідністю, але різні за своїми завданнями як члени Церкви. Він відкидав розмежування християн на кліриків та мирян, тому що, на його переконання, сприйняття одних як підвладних Папі, а інших – імператору врешті-решт призвело до глибинного розколу всередині католицької церкви, який належало подолати. Револьюційною ідеєю, що так і не була до кінця прийнята Церквою, була та, що миряни повинні здійснювати свою місію не у тісній координації з нею, а як члени саме мирського суспільства.

Спочатку погляди Іва Конгара не сприймалися лідерами католицької спільноти, а іноді навіть піддавалися цензурі, проте пізніше отримали визнання і спричинили великі перетворення у її самосвідомості. Його думки викликали неоднозначну реакцію інших конфесій, що, на нашу думку, можна пояснити складністю проблеми, яку він бажав розв’язати, а також багаторічною історією міжконфесійної недовіри та ворожнечі. Деякі з них вбачали в єкуменізмі не намір до об’єднання, а намагання поглинути і знищити самобутність церковної громади.

Він закликав католиків до визнання власних помилок та їх виправлення. Психологічну підготовку усіх сторін міжконфесійного діалогу мислитель вважав основним засобом для подолання суперечностей різного характеру.

Його науковий доробок складається з низки праць, присвячених необхідності змін у Церкві та методам цих змін: “Розділення християн: принципи католицького єкуменізму” (1937); “Істинна та хибна реформа церкви” (1950). Своїми дослідженнями він фактично приєднався до руху “Нової теології”, представники якого переймалися питаннями пристосування католицької Церкви до сучасних умов, переглядом догматичних основ католицизму та створенням нового теоретичного обґрунтування віровчення і культу. Природно, що цей рух на етапі його зародження було засуджено папою Пієм XII у енцикліках *Mystici Corporis* (1943) та *Humani Generis* (1950). Це призвело до того, що ідеї Конгара опинилися під забороною. Незважаючи на це, він не припинив наукових пошуків, видавши пізніше ще дві праці: “Нарис теології мирянства” (1953) та “Таємниця Храму” (1958). Вони

суттєво вплинули на суть та зміст рішень Другого Ватиканського Собору. Згодом Ів Конгар був реабілітований папою Іоаном XXIII, котрий залучив його до підготовки документів II ВС, зокрема до створення євангельської конституції *Gaudium et Spes*.

Іншим представником руху “Нової теології” був Ганс Кюнг. Його прагнення до реформування католицької церкви вирізнялися своєю сміливістю, навіть радикалізмом, за що неодноразово підлягали осуду навіть у періоди після Другого Ватиканського Собору. Він обстоював позицію “*theologia semper reformanda*” – “теологія, що потребує постійного реформування”. Це знайшло відображення в акцентах Собору на постійному оновленні способів та засобів місіонерської діяльності, а також у зосередженні уваги Церкви на останніх досягненнях науки та зміні соціальних умов. Про його безпосередній вплив на ідеї Собору 1962–1965 рр. свідчить хоча б те, що він служив як богослов-радник для його членів.

На його переконання, теологія у XIX–XX століттях перетворилася у зосереджену на собі систему: “Сповідування Отця Сина і Духа стало мало не математичним оперуванням поняттями, а звістка про Ісуса Христа виродилася у анемічну христологічну теорію” [6, с. 368]. Суть християнського вчення була замінена церковними приписами. Відповідність загальноприйнятій схемі стала головним критерієм істинної теології: “При цьому зовсім не береться до уваги чи зрозуміла термінологія, що використовується сучасною людиною, чи відповідає екзегетична основа багатьох положень рівню соціальних досліджень, чи докази тих чи інших тез варті довіри” [6, с. 369].

Він запропонував по-новому підійти до усвідомлення постаті Христа, наголошуючи на тому, що між “сповідуваним Христом та історичним Ісусом не може бути жодної суперечності” [6, с. 385]. Цей метод, на його думку, дозволяв людям краще зрозуміти, чому саме Ісус був визнаний Христом після смерті.

Карл Ранер, так само як і Ганс Кюнг, відстоював необхідність зміни розуміння догм у часи великих суспільних, економічних чи наукових змін, проте робив це не настільки в радикальній формі. Він поставив людину у центр своєї теологічної доктрини. Усі його погляди ґрунтувалися на переконанні, що філософія і теологія не суперечать одна одній, а навпаки – дозволяють досягнути трансцендентальну природу особистості, а тому будь-яке розмірковування про Бога слід починати з людини. У цьому сенсі він підтримував погляди Тейяра де Шардена.

Ключовим для антропології Карла Ранера стало поняття “надприродний екзистенціал” [10], під яким теолог розумів ситуацію людини як християнина, того, хто слухає та приймає Бога як основу власного існування. Філософія, на його думку, давала можливість задавати питання про Бога завдяки визнанню трансцендентального суб’єкта. Теологія ж обумовлювала можливість його сприйняття.

Спроба Карла Ранера подолати суперечності між філософією релігії та теологією через осмислення цієї проблеми як такої, що є антропологічною та має

екзистенційну природу була досить успішною, оскільки дозволила побачити можливість налагодити діалог між філософією та теологією. У цьому прагненні він знову ж таки підтримав Тейяра де Шардена, що стало зайвим підтвердженням актуальності цієї проблеми.

Навівши вище ідеї філософів та теологів, ми мали на меті окреслити основне коло думок, які цілком можливо знайшли відгук у офіційних документах католицької церкви на II ВС. Проте, говорячи про вплив філософських ідей на зміст документів Собору, ми вважаємо за необхідне продемонструвати його на конкретних прикладах.

Читаючи Конституцію про святу літургію *Sacro sanctum Concilium*, можемо зрозуміти, що ідеї руху “Нової теології” про необхідність перегляду раніше ustalених церковних практик знайшли свій відгук. Наприклад, документом визнається необхідність відновлення катехуменату для дорослих, переглянути обряди хрещення та конфірмації, а також потреба адаптувати звернення єпископа при рукоположенні та поховальний обряд до звичаїв того народу, на землі якого церква провадить свою місію [5, с. 30].

Відголосок ідей Тейяра де Шардена та Анрі де Любака про подолання дуалізму земного та духовного, мирського та християнського можна помітити у *Lumen Gentium*: “А що Царство Христове не від світу цього, то Церква, тобто Народ Божий, наближаючи те Царство, нічого не робить на шкоду земним благам жодного з народів, а навпаки плекає й переймає від різних народів ті таланти, цінності і звичаї, які є добрими” [4, с. 66].

У цьому ж документі бачимо вплив теорії де Шардена про “точку Омега” як кінцеву точку розвитку людства: “У церковному сопричасті правомірно перебувають партикулярні Церкви, що втішаються власними традиціями, зберігаючи недоторканною першість Петрового Престолу, який очолює вселенське зібрання любові, оберігає правомірну розмаїтість і водночас пильнує, щоб ті особливості не шкодили єдності, а їй служили” [4, с. 67]. У цьому фрагменті помітно, що Церква сприйняла та інтерпретувала ідею Тейяра де Шардена про єдність у багатоманітності. Подібні думки висловлював і його однодумець Ів Конгар.

Прагнення Іва Конгара до об’єднання християн знайшло свою підтримку у Декреті про єкуменізм: “Відновлення єдності між усіма християнами є одним з найголовніших намірів Другого Ватиканського Собору” [2, с. 128]. Отримав свій відгук і його намір досягти єднання з іншими завдяки діалогу: “В єкуменічній діяльності вірні-католики, без сумніву, мають дбати про відділених братів, молитися за них, спілкуватися з ними у справах церкви і першими виходити їм назустріч” [2, с. 132]. Його революційні погляди на роль мирян у християнстві, ймовірно, відобразилися у формулюваннях *Lumen Gentium*: “Миряни мають право, а деколи й обов’язок – відповідно до своїх знань, компетенції та становища – виявляти свою думку про те, що стосується блага Церкви” [4, с. 90].

У Документах Другого Ватиканського Собору існує багато інших прикладів, що підтверджують наші погляди. Беручи до уваги необхідність бути лаконічними у нашому викладі, ми навели лише деякі з них.

Конфлікти ХХ століття, а також тяжіння європейських держав до авторитарних форм правління не могли не позначитися на загальних настроях очільників католицької церкви, котрі сприймали зміни як щось шкідливе, а тому відмовлялися усвідомлювати їхню необхідність. Тому теологи часто не мали змоги висловлювати новаторські ідеї без ризику бути підданими внутрішній дискримінації. Стали наростати суперечності між християнством та наукою, а люди все більше надавали перевагу саме науковим цінностям перед релігійними. Усе це зумовило спроби вихідців з католицьких теологічних кіл шукати рішення проблем Церкви, дистанціюючись від самої Церкви або шукаючи способу “примирення та науки”.

Звичайно, ми не стверджуємо, що філософські праці першої половини ХХ століття були свідомою підготовкою до змін парадигми діяльності католицької церкви. Радше вони стали симптомом необхідності перетворень у її діяльності. Хоча для цього могла бути й інша причина, зокрема наявність у католицькій церкві двох кіл, одне з яких було консервативним, а інше – прагнуло змін. Виносячи власні ідеї на більш широку аудиторію, останні, можливо, пробували залучитися підтримкою суспільної думки. Не останню роль у виході на світло сміливих філософських та теологічних ідей відіграли значні досягнення науки і техніки, а також поступова демократизація світу, що стала проявлятися після Першої світової. Тому Церква, як частина світової спільноти, не могла залишатися осторонь нових суспільних та філософських віянь. Другий Ватиканський Собор був хоч і запізнилою, але гідною реакцією католицької церкви на зміни у світі.

З’ясування філософських передумов ідей ПІВС доводить важливість відкритого діалогу між філософією і теологією. Це також дозволяє пролити світло на механізми змін у церковній діяльності. Тепер можна стверджувати, що вони часто бувають зумовлені не лише завдяки усвідомленню необхідності змін самою Церквою, а й завдячуючи науковому прогресу та його філософському осмисленню. Завдяки проведеному аналізу та доведенню безпосереднього зв’язку між філософськими ідеями, що виникали на теренах Західної Європи, та змінами у католицькій церкві, ми отримали приклад аналізу змін, що відбуваються у ній зараз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бош Девід. Преобразования миссионерства. Сдвиги парадигмы в богословии миссионерской деятельности / Дэвид Бош. – Санкт-Петербург: БОГОМЫСЛИЕ. – 1997. – 636 с.
2. Декрет Другого Ватиканського Собору про екуменізм “Unitatis Redintegratio” // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, декрети, декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 128–145.
3. Дзоффоли С. Человек является открытостью. Анри де Любак и его полемика против дуализма природного и сверхприродного / С. Дзоффоли // Вестник ПСТГУ. – 2015. – Вып. 5. – С. 27–37.

4. Догматична Конституція Другого Ватиканського Собору про Церкву “*Lumen-Gentium*” // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, декрети, декларації. – Львів : Свічадо, 2014. – С. 55–117.
5. Конституція Другого Ватиканського Собору про Святу Літургію “*Sacrosanctum Concilium*” // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, декрети, декларації. – Львів : Свічадо, 2014. – С. 13–46.
6. Кюнг Г. Теологія на пути к новой парадигме [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.odinblago.ru/kung/9>.
7. Машкин В.В. Богословское наследие Ива Конгара: Экклесиология // В. В. Машкин // Вестник ТГУ. – 2007. – Вып. 10. – С. 95–99.
8. Пьер Тейяр де Шарден. Феномен человека [Електронний ресурс] – Москва: Аст – 2005р. – Режим доступу: http://krotov.info/lib_sec/25_sh/sha/sharden_07.htm
9. Chantraine G. La Theologie de Surnaturel selon Henri de Lubac / G. Chantraine // Nouvelle Revue Theologique. – 1997. – Т. 119 (2). – Р. 218–235.
10. Rahner Karl, The Trinity / Karl Rahner ; [trans. By Joseph Donceel]. – London: Burns and Oates, 2001. – 127 p.

PHILOSOPHICAL SOURCES OF THE DISPOSITIONS OF THE SECOND VATICAN COUNCIL

Maksym Kolisnyk

*The Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy
81 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, Ukraine 18031;
cic@cdu.edu.ua*

The article deals with the ideas of Pierre Teilhard de Chardin, Henri de Lubac, Yves Congar, Hans Kung and Karl Rahner in the context of their influence on the content of the documents of The Second Vatican Council.

The Author considers this theme to be up-to-date because nowadays Christianity and Catholic Church, as its part, are on the way to changes that can be as dramatic as the ones at the time of the Second Vatican Council. In our opinion, it can lead to a big renewal of the paradigm of the Catholic church activity. Understanding of the decisions of the II VC can be useful for the comprehension of the possible mechanism of this renewal. Therefore, the aim of our work is to examine the ideas of the aforementioned thinkers that grew independently, (to some extent), from official Catholic doctrine.

As there are not serious works of Ukrainian researchers about the connection between philosophical ideas and Catholic doctrine, the foreign literature was used.

To achieve the declared goal, the work of Teilhard de Chardin “Phenomenon of human” was examined and its connection with the text of the Second Vatican Council and influence on the other philosophers and theologians who shaped Catholic thought at that time was proved. The author looked through the works of V.V. Mashkin and S. Dzoffoli devoted to the ideas of Yves

Kongar and Henri de Lubac and the ideas of Karl Rahner expressed in the book “The Trinity” and Hans Kung’s views in the article “Theology on the way to a new paradigm”.

In order to support the thought about the crucial role of these ideas in the shaping of the content of the II VC documents, the researcher demonstrated a personal involvement of the certain thinkers in the creation of these documents and similarity of their ideas and the content of the official Catholic documents.

The Author achieved his goal and proved a crucial role of philosophers and theologians in the formation of the documents of the Second Vatican Council and let see that changes in Church paradigm can be the result of extra Church initiatives. This fact can be helpful in the understanding of possible changes that can occur at Catholic Church in the 21st century as a result of dramatic processes around the world connected with military conflicts, huge migration, and ecological issues.

Key words: Second Vatican Council, the Catholic church, paradigm, philosophy, theology.